Pauliine Koskelo
15.6.2026

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Asia: HE 98/2026 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pakkokeinolain 2 ja 10 luvun muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Perustuslakivaliokunta on pyytänyt minulta lausuntoa yllä mainitusta hallituksen esityksestä.

Lausuntoni on tällä kertaa hyvin lyhyt. Olen perehtynyt esitykseen arvioiden sitä Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIS) ja sen tulkintakäytännön kannalta. Käsitykseni mukaan esitys on huolellisesti valmisteltu, ja siinä on asianmukaisesti otettu huomioon myös ne vaatimukset, joita EIS asettaa sääntelyn kohteina olevia asiakokonaisuuksia koskevalle lainsäädännölle.

Yhtä seikkaa lukuun ottamatta en ole havainnut esitykseen sisältyvissä lakiehdotuksia piirteitä, joiden voisi katsoa olevan ristiriidassa EIS-vaatimusten kanssa. Esitykseen ei siten käsitykseni mukana liity säädöstason ongelmia, vaan ratkaisevan merkityksen saa säännösten huolellinen soveltaminen.

Se puolestaan edellyttää esimerkiksi vangitsemisedellytysten riittävän seikkaperäistä tapauskohtaista arviointia ja perustelua (ei kaavamaisia käytäntöjä), salaisia pakkokeinoja koskevan päätöksenteon ja rajausten huolellista noudattamista sekä osallistuvan peitetoiminnan osalta järjestelyjä sen varmistamiseksi, että toiminnassa ei käytännössä luisuta rikosprovokaatioon. Esimerkiksi viimeksi mainitun suhteen tilanteet ja arvioinnit saattavat soveltamisen tasolla olla hyvinkin vaativia ja hankalia.[1]

Mainittakoon tässä yhteydessä, että rikollisuuden muodoissa ja toimintatavoissa sekä sen lieveilmiöissä tapahtuvat muutokset vaikuttavat myös viranomaisten toimia koskeviin oikeudellisiin arviointeihin ja tulkintoihin. Esimerkiksi tuoreessa ratkaisussa *Helme v. Viro*, 7.10.2025, on arvioitu peiteoperaation edellytyksiä suhdetta kiellettyyn rikosprovokaatioon asiayhteydessä, joka koski lasten seksuaalista

[1] Ks. esim. Akbay ym. v. Saksa, 15.10.2020.

hyväksikäyttöä verkkoympäristössä. Siinä viranomaisten toiminnan ei katsottu sisältäneen rikosprovokaatiota, kun otettiin huomioon asiaan liittyneet erityispiirteet eikä 6 artiklaa katsottu loukatun. Vangitsemisen perusteita terroristisen rikosten yhteydessä on puolestaan arvioitu tapauksessa *Grubnyk v. Ukraina,* 17.9.2020, jossa epäilyn kohteena olevien rikosten vakavuus otettiin erityisesti huomioon.[2]

Ainoa havaitsemani *säädöstason ongelmakohta* hallituksen esityksessä koskee velvollisuutta jälkikäteiseen ilmoitukseen salaisten pakkokeinojen käytön yhteydessä. Pakkokeinolain 60 §:n mukaan, sellaisena kuin se on sekä voimassa olevassa laissa että lakiehdotuksessa, ilmoitusvelvollisuus koskee rikoksesta epäiltyä, johon salaisia pakkokeinoja on kohdistettu. Käytännössä salaisten pakkokeinojen käyttö, kuten telekuuntelu tai salainen etsintä, voi merkitä myös puuttumista muiden kuin epäillyn oikeuksiin (yhteydenpidon osapuoli, joka ei itse ole epäiltynä; epäillyn kanssa asuva perheenjäsen tai muu henkilö, joka ei itse ole epäiltynä). Kuten olen maininnut hallituksen esitystä 121/2025 vp koskevassa lausunnossa (25.3.2026), EIT:n oikeuskäytännössä on nyttemmin katsottu, että jälkikäteisen ilmoitusvelvollisuuden tulisi ulottua myös tällaisiin, salaisen pakkokeinon tarkoituksen kannalta sivullisiin henkilöihin. Tapauksessa *Contrada v. Italia (No.4)* todettiin 8 artiklan loukkaus, koska puhelinkuuntelun kohteeksi joutunut, rikosprosessin ulkopuolinen henkilö ei ollut saanut jälkikäteistä ilmoitusta häneen kohdistuneesta kuuntelusta.[3] Tämä liittyy siihen, että tiedonsaanti toimesta, jolla on puututtu asianomaisen 8 artiklassa suojattuihin oikeuksiin, on edellytys mahdollisuudelle turvautua jälkikäteisiin oikeussuojakeinoihin.

Mainittu jälkikäteisen ilmoitusvelvollisuuden kohdealaa koskeva vaatimus tulisi ottaa huomioon myös Suomen lainsäädännössä.

---

[2] Ks. kohta 123: ”The unavailability of release was self-evident, given the specific circumstances of the applicant’s case. He was suspected of organising and leading a terrorist group composed of several individuals, one of whom had already absconded by the time the applicant was arrested. The group used sophisticated undercover operations techniques and was engaged in a highly dangerous activity, an activity which was allegedly ongoing at the time the arrest was made.

[3] *Contrada v. Italia (nro 4)*, 23.5.2024, kohdat 93–97.